

Forfatter: Ewald, Johannes

Titel: Johannes Ewalds samlede skrifter

Citation: Ewald, Johannes: "Johannes Ewalds samlede skrifter", i Ewald, Johannes: *Johannes Ewalds samlede skrifter*, udg. af Erik M. Christensen , Gyldendal, (1969), s. 4.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-ewal09tom-shoot-idm140349828668960/facsimile.pdf> (tilgået 09. december 2023)

Anvendt udgave: Johannes Ewalds samlede skrifter

RIMBREV TIL L. BENSEN

Høystærede Herre! —	1 ^r
<i>Udvalgte Ven! —</i>	
Patron!	
<i>og Møccen!</i>	
og Apoll!	5
<i>og Monfrere!</i>	
<i>Og hvad du vil være! —</i>	
Forund dine troe Domestiquer den Ære, Med hældende Hoved, og zitrende Pen, Deels liggende, deels paa en Stoel at frembære	10
Vor Sjæls Pretioser! — En vigtig Affaire — <i>Hans ender og Peder begynder igjen —</i>	
<i>En vigtig Affaire forrycker og trycker</i>	
<i>Vort Hierte og sprænger det næsten i Stycker,</i>	
<i>Det houmer af Tanker og brister af Røm,</i>	15
<i>O hielp os Gudinde som styrker og smykker</i>	
<i>Den strandende Paars og den synkende Clüm!</i>	
<i>Tæt Tankernes Skib med en digterisk Lüm!</i>	
<i>Dog skal det da synke — vel! — Muse besvøm! — —</i>	
Haha! — Min Collegas Gudinde fik Nykker! —	20
Og min, som man veed, gik alt længe paa Krykker —	
Og det, som jeg her maae bekjende med Skamme;	
Den stakkels Madamme	
Er læk, og brøstfeldig, forfalden og svag,	
Hvorhelst man beseer hende, for eller bag;	25
Da nemlig, og saasom, Vi tvende bekjende,	
At Frændskab, Bekjendskab, og Venskab i Dag,	
Da atter et Aar af dit Liv gaar til Ende;	1 ^v

- Hør optændt en Ild af det varmeste Slag —
 30 En Flamme, hvoraf vi bestandig vil brænde —
 En Lyst-Ild i Brystet, og Glædes-Raquetter,
 Hvis evige Hale først Døden udsletter;
 Saa er det vor Sag,
 I dette Poëm, af den nyeste Smag,
 35 At — hidt nu med Pennen — at viise den Iver
 Som varmer, opløser og river og driver
 Vort Hierte magnetisk til alt det som giver
 Dit Hierte Behag. —
 Vi ville tillige — ieg Peder som skriver
 40 Og Hans i sin Seng hvor han ventelig bliver —
 Vi ville udbrede din Ære og trække
 Din Ross og dit Minde — — saa langt det kan strække;
 At Store og Ringe og Viise og Giække
 Maa skryde og nyne og sladdre og kiække,
 45 Saa Jorden maae sprække,
 Om dine Bedrifter, Du Helt af vor Digt; — —
 Saa ville vi og iagttage vor Pligt
 Og som det sig givoe Poeter mon somme
 Vor Skyldigheds Randsler til Bunden udtømme
 50 Og ynske — Lad mig! — Jeg er øvet i sligt —
 Som springende Lax i forsøvede Strømme,
 Saa gid du i Glæde maae pjaske og svømme! —
 Minerva kapsuun dig med Viisdommens Tømme
 Mercur skal befrie dig fra sclaviske Drømme! —
 55 Vær stoer hos Apollo — Vær skaanct af Mars! —
 Vær diktet af Guderne himmelske Lars! — —
 Calliope selv skal besætte din Hylde! —
 Din Pung og din Skuffe skal Plutus forgylde! —
 Dit Begger skal Bacchus bekrandse og fylde! —
 60 Og Sødhed i Hiertet skal Gratier tynde! — — —
 Og Venus skal skjænke en blomstrende Pige,
 En sortøyed Doris —, — Ey blaae vil han sige! —
 Bort med hans Brunetter! — min kiære Monfrere
 Jeg veed dog at blaae skulle Øynene være!
 65 Ney mørke! — Ney lyse! — Ney sorte! — Ney blaae! — — —
 Lad dem alle da staae! —
 Et mørkt — og et lyst — og et sort — og et blaae —

6

Saa fik vi med Æren en Ende derpaa. — — || 2^r

Gud give dig hastig et Brød til dit Suul! —
Det ynske vi 70

troc Domestiquer og Venner
Din Spendrup — din Ewald — din Fætter og Tjenner

Paa Stolen — I Sengen. Den nittende Jul:

Og som vi kan skrive foruden at lyve
Syrtten Hundrede to og Halvfjerdesindstyve 75
Jo Pehandernes Spøndrupwald. —

UDKAST TIL FORTALE TIL ROLF KRAGE

Da jeg lader min *Rolf Krage* aftrykke i denne Samling, uden 1^r
betydelig Forandring, saaledes som den første Gang slap mig
ud af Hænderne; uagtet alt, hvad der er sagt og skrevet, efter-
sagt og efterskrevet, med og uden Indsigt og Overlæg, af Venner
og af Fiender, imod dette lidet Stykke — saa skylder jeg mine 5
Læsere, mine Dommere og mig selv en Art af Regnskab, hvor-
for jeg ikke har viist mig lærvilligere i dette Tilfælde; at jeg
nemlig, saavidt som muligt, maae gjøre mig umistænkt for en
vis Egensind, der altid er ligesaa daarlig og skadelig for en
Skrivent, som uhøflig imod dem, han skriver for. Naar jeg siger, 10
at jeg selv ynder Stykket, saaledes som det er nu, ligesaa høit
som noget af dem, jeg agter for mine bedste, om ikke høiere;
saa siger jeg en nøiagtig Sandhed, og en, som vil frikiende
mig for det Ondartigste i Autoregensind, men en som jeg dog 15
ikke er overmodig nok til at ville berolige mig selv og andre
med, da det Spørgsmaal altid bliver tilovers, hvorfor jeg, trods
alle anførte Grunde, er saa uenig i min Smag med Mængden
af mine Læsere. En vittig Recensent, hvoraf vi just har større
Forraad, end af de billige, vilde maaskee paa mine Vegne be-
svare dette *Hvorfor*, ved at sammenligne mig med de Forældre, 20

der elske deres krobtingagtige, ilde opdragne og uheldige Børn høiest, bevægede dertil just ved disses Uheld. Og noget sandt, forstaaer sig, var i denne Sammenligning, thi min *Rolf* har virkelig ingen Lykke gjort, hverken hos Kiøbenhavns eller hos Berlins Kunstdommere, eller hos vort Theater, eller hos det, vi kalde vort Publikum, eller hos Boghandlere. Men jeg vil dog helst besvare mit *Hvorfor* selv; og dette kan best skee, ved, efter min Maade, oprigtig at fortælle Strykkers Historie.

Jeg var nylig kommen over Wielands Oversættelse af Shakespear: jeg havde seet nogle Glimt af den store Celtiske Barde, endskjønt ligeledes kun i en prosaisk Oversættelse: jeg havde været standhaftig nok, til at læse min Messiasde tredie eller fjerde Gang, og jeg begyndte at finde mit Digtermod belønnet med visse smeltende ubeskrivelige Taarer, som forraadte de sig for min Siel udviklende, de snart, de næsten følte Skønheder: ligesom den, der en klar Middag kom pludselig ind fra Torvet i en Rubens eller i en Hogarths Kabinet, i Begyndelsen vilde finde Alting halv mørkt, og neppe opdage de fortryllende Skønheder, som siden, naar hans Øine kunde modtage dem, dog ufeilbarlig, Tid efter anden vilde udvikle sig for ham. Den umiddelbare Følge heraf var, at min Smag, mig ubevidst hvorledes, blev vant, blev trængende til stærkere Føde, end den hidindtil havde ladet sig nøie med. Min Digterflamme, om det kan være mig tilladt at udtrykke mig saaledes, greb videre omkring sig, og umættet ved blott Ord, vilde den have fleer Begreb, fleer || Ting at nære sig med, den gled bort, saad de skønneste Sentenser, de vittigste Modsetninger, og de meest velklingende Ordspil, den ligede graadig efter enhver af Naturens sande Rigdomme; og den trængde sig selv unøisom igiennem Virkelighedernes umaalte Rige ind i Mulighedernes, den dannede sig selv Materie at brænde, at stige, at nærme sig til Skaberen ved. Man begriber heraf, at jeg tabde en Deel af min Franskhed. Det forstaaer sig, at jeg endnu elskte, endnu høit agtede min første Lærer P. Cornelle, ligesom jeg, i Hensigt til en Deel af mine egne da fuldførte Arbeider, var, og altid vil blive meget fornøiet med mig selv; men sandt at sige, beundrede jeg ingen af os meer. Jeg fandt det nødvendigt, endnu engang at tage fat paa min Adam og Eva, som jeg den Tid allerede meer end een Gang

havde været fornøjet og igjen misfornøjet med, og jeg berigede 60
 den med en stor Dæcl Billeder, som jeg enten laante af mine
 nye Mønstere, eller selv sammensatte; uden derfor endnu at
 have Hiert nok, til at udslette des lieux communs, den Meta-
 fysik, de Antitbeser, og de øvrige, jeg veed ikke selv, hvad for
 deklamatoriske Prydelser, som jeg eengang havde anbragt deri, 65
 og som jeg dog langt fra ikke fandt nær saa skjøne, som jeg
 tilforn havde fundet dem.

TIL KAMMERHERRERINDE
 HENRIETTE V. D. MAASE
 (II)

Der Winter	1 ^r
Schön, von crnster Majestet, Freündlich weisse Henriette Einfach gross und glänzend rein, Soll dein später Winter seyn -	5
Wie mein Schnee, der Fluren Segen, Lächelnd schau dem Tag' entgegen, Da in Frühlings Glantz gehüllet, Zephyr dich mit Freuden füllet, Wenn er dein Gewand verweht.	10
Der Frühling	
Mir gehört dein gantzes Jahr, Milde sanfte Henriette - Ewig blühe Lentzens Lust Unbestürmt in deiner Brust	15
Wie Christal in Blumen Wiesen, Soll dir jeder Tag verfliesen Lächelnd wie mein schönster Morgen, Heiter unbewölckt von Sorgen, Wie der Tag, der dich gebahr -	20

Der Sommer

Wer von dir den Glantz nur sucht,
Segens reiche Henriette,
Findet ihre schöne Spur
25 Auf der leichtbebünten Flur
Doch dem Weisen, der im Kühlen
Deine Freude gantz will fühlen
Dem kan ich nur ich sie zeigen
Reif, an tausend goldnen Zweigen,
30 Wie der Tugend süsse Frucht.

Der Herbst

Auch ein Segen, solst du seyn,
Ernstlich gute Henriette
35 Wenn der frohe Sommer weicht
Und mein Schatten dich erreicht
Trag alsdann in vollen Ähren
Früchte die erfreuend nähren,
Und gesättigt soll der Schnitter,
Trotz dem tobenden Gewitter
40 Deiner Tugend Hymnen weyhn

Alle

Segnend huldigt dir das Jahr,
Edle grosse Henriette
45 Wechseld blühe jede Lust
Ungestört in deiner Brust
Jede deiner Stunden flicse
Wie ein Bach im Paradiese
Lächelnd wie der Unschuld Morgen
Heiter, unbewölckt von Sorgen,
50 Wie der Tag, der dich gebahr

VARIANTER TIL OVENSTÅENDE
TRE TEKSTER

RIMBREV TIL L. BENSEN

TEKSTGRUNDLAG: Originalmanuskriptet, i Bakkehusets forvaring, tilhører Frederiksberg kommunes biblioteker. Ewalds hånd gengives i dette tryk med ordinær, Spendrup's (isvrigt ukendte) med kursiv skrift. I ms. er de let kendelige fra hinanden, dels på grund af skriftkarakteren, dels fordi Ewalds pæn er bredere, Spendrup's smallere.

VARIANTER 5: Tekstens afvigelser fra tekstgrundlaget: 73 arket har været foldet langs denne linje, perforering gør de her kursiverede bogstaver og tegn delvis ulæselige: I Sengen. Den nættende ful:

*MANUSKRIFTBESKRIVELSE: INDHOLD: gengivet ovenfor. FORM: et løst folioark; fol. 2 beskadiget i højre side (ved åbning af seglet) og perforeret langs en foldelinje, jvf. ovenfor bemærkning til linje 73. STØRRELSE: 22,1 x 33,7. PAPIR: gulnet, oprindelig hvidligt; vandmærke: våbenskjold omgivet af bladornament, øverst et træ, i skjoldet en bikube (vandmærket er nært beslægtet med nr. 171, p. 213 i H. Voorn, *De papiermolens in de provincie Noord-Holland, De geschiedenis der Nederlandse papierindustrie 1, Haarlem, 1960*) + J. Honig | & | Zoonen. SKRIFT: Gotisk, Ewalds hånd og fremmed. VARIA: 2^v i arkets langderetning A Monsieur | Monsieur L: Bensen | à | son Logis Omkring å på hovedet, penneprover med fremmed hånd, otte gange ordet den desuden Gode og eneste og a Under adressen rød lak-segl, knap en fjerdedel, d.v.s. seglets nederste venstre del, mangler, seglet har spejlbmonogram bestående af bogstaverne K v A L (rækkefølgen kan ikke afgøres), øverst en krans, nederst to kryds-lagte palmegrene.*

*BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER: Teksten er tidligere udgivet (med kommentar) af Erik M. Christensen i *Danske Studier*, København, 1966. En kopi skrevet med fremmed hånd ligger til grund for den afvigende gengivelse IV 386-389, jvf. VI 323-324 og 509.*

UDKAST TIL FORTALE TIL ROLF KRAGE

TEKSTGRUNDLAG: Ny kgl. Saml. 1454 fol., nr. I. 5. 4.

VARIANTER: Tekstens afvigelser fra tekstgrundlaget og angivelse af autors rettelser foretaget heri: ¹ i] he, d ov. uden] he. min [?] ov. ³ skrevet,] he. og ov. ⁵ Fiender,] he. Lærde og Læge, Kiendere og Elskere baade [?] Elskere med og uden Smag, paa dansk og paa tydsk ov. Mellem Fiender, og Lærde tilf. af ov. ⁸ umistænkt] rett. fra mistænkt cr] rett. fra har ligesaa] he. skadelig ov. ⁹ daarlige] rett. fra daarlige skadelige] rett. fra skadelige ¹³ vil] he. fritage mig ov. ²¹ krøblingagtige,] he. ldeop ov. ²⁴ virkelig] he. været uheldig ov. ³³ Messiaed] he. nok [?] ov. ³⁴ mit] rett. fra min ubeskrivelige] stavelsen be tilf. ³⁵ sig] tilf. for] he. mig ov. ⁴⁰ modtage] rett. fra taale det dog] he. af T [?] ov. ⁴⁶ have] he. flere ov. fleer] tilf. Begrub,] he. flere ov. fleer] tilf. ⁵⁴ jeg] he. elskede ov. Lærret] he. Pierre ov. ⁵⁵ til] he. min Adam og Eva ov. en Deel [...]. Arbejder,] tilf. påtværs i venstre margin ⁵⁷ ingen] tilf. ⁶² derfor] he. at ov. ⁶³ communs,] he. de metaphysiske ov. ⁶⁷ fundet] he. dem ov.

MANUSKRIPTBESKRIVELSE: INDHOLD: gengivet ovenfor. FORM: et løst folioblad. STØRRELSE: 20,5 x 32. PAPIR: gulnet, svagt blågråt; vandmærke: PRO PATRIA [β], men løven ukronet, påskaden lukket med to vandrette bjælker, intet navn under påsiden. SKRIFT: gotisk, fremmed hånd. VARIÁ: recto, øverst, midt for: blokkruds med skrifthældning, bestående af to sæt parallelle streger (angiver nyt afsnit?); verso nederste halvdel blank.

BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER: Teksten er tidligere udgivet (med kommentar) af Alf Henriques i *Danske Studier*, København, 1938. Et tryk fra 1828 (K. L. Rahbeks læsning) ligger til grund for den afvigende gengivelse V 240-241, jof. VI 523.

TIL KAMMERHERRINDE
HENRIETTE V. D. MAASE
(II)

TEKSTGRUNDLAG: Originalmanuskriptet, i Bakkehusets forvaring, tilhører Frederiksborg kommunens biblioteker. Teksten er gengivet under hensyn til digterens sidste redaktion, også hvor overstregetning af tidligere varianter ikke har fundet sted. Dog er senere, meningsforstyrrende varianter ikke foretrukket for tidligere, der passer bedre i kontekst og ikke er overstreget.

VARIANTER 2: Tekstens afvigelser fra tekstgrundlaget og angivelse af Ewalds rettelser foretaget heri: ¹ Der Winter] understreget, ligeledes 11, 21, 31 og 41 ³ Freündlich weisse] tilf. over opr. Wie mein Schnee o) Schnee ov. Indtryk tydeligt markeret for andet vers i stroferne 2, 3 og 5; gennemført af udg. ⁷ schau] tilf. over opr. sich ¹¹ Frühling] Frühling. ¹³ sanfte] Sanfte ¹⁷ vcrliessen] om Ewalds skiftende brug af s og ß se VI 238 note 6) og VI 302 ²³ reiche] rett. fra volle ²⁴ I højre margin indsat verspar som alternativ til linje 24-25; fragment af bladet mangler med sidste ord af første vers Dem entdecken Hayn un[d Flur (?)] Effernd ihre schöne Spur ²⁵ Auf der] he. Floræ ov. ²⁶ Weisen] tilf. over opr. Schäfer ²⁸ nur ich] he. nur ich Ud for linjerne 28-30 i venstre margin følgende varianter, alle overstreget Ich nur trug | Und | an | tauscnd | deincr | Zwicgen - ²⁹ Reif, an] he. dem alle tre ord rett. fra Und an rett. til Reif an ov. Efter dem] nur reift ov. Efter reift] an ³⁰ Wie der] rett. fra Deiner ³³ Ernstlich] sidste stavelse over opr. Ernsthaft ⁴⁵ Ungestört] tilf. i margin t. v. Nie ⁵⁰ gebahr] bogstaverne ba delvis slettet ved beskadigelse af papiret.

MANUSKRIFTBESKRIVELSE: **INDHOLD:** gengivet ovenfor. **FORM:** et løst folioblad, upagineret. I recto-sidens højre kant spor af arkets afretn, modstående blad; omkring midten mangler en lille sektor (ca. 1,5×1), jef. ovenfor bemærkning til linje 24; største brødd af bevarede fragment af modstående blad I, 8. **STØRRELSE:** 20,3 × 32,5. **PAPIR:** gulnet, oprindelig hvidligt; vandmærke (som Ny kgl. Saml. 489 e fol., nr. XVI d) kronet IB i cirkelrundt felt over to krydslagte grene. **SKRIFT:** gotisk, Ewalds hånd. **VARIA:** på verso-siden under midten (på hovedet) i venstre side med Ewalds hånd Til

BIBLIOGRAFISKE OPLYSNINGER: Teksten er tidligere udgivet (med kommentarer) af Erik M. Christensen i Danske Studier, København, 1966.